

İKİ ALƏM – MULHOUSE KƏSİŞMƏSİNDƏ MÜLUZ XATİRƏLƏRİ: “İKİ ALƏM - LES 2 MONDES” MUSİQİ FESTİVALI

Mulhouse... İqamətgahlararası dəyirman kimi mənalan anmınsayağı ada malik olsa da, Fransanın cənubunda yerləşən bu kiçik şəhər fransız tələffüzü ilə “Müluz” kimi çağırılır. İlk görünüşdən sadəliyi, səliqə-sahmanı, həlim çalartları ilə qəlboxşayan, qədim alman və çex məmluq cizgilərini xəfif gündəlik müasirliklə qovuşduran Müluz, yeddi əsrin tarixi hadisələrinin, sədəsı XIII–XVI yüzilliklərin Almaniyasından gələn Elzas torpağının bir yaşantısıdır. Uzun illər sənaye şəhərlərindən biri qismində tanınsa da, bir sıra alimlərin, eləcə də bəstəkarların vətənidir. Öz mədəni həyatı ilə digər qonşularından geri qalmayıb, rəngarəng musiqi bayramlarının məkanına çevrilib. Bunlardan biri də bəstəkar və dirijor Pyer Tilua tərəfindən mütəmadi keçirilən musiqi festivallarıdır. “Voyages Fantastiques”, “De Soie du Feu”, “Les 2 Mondes” – onun keçirdiyi müxtəlif həcmi və ideyaları ilə fərqlənən ən parlaq musiqi hadisələrindəndir.

Yeri gəlmişkən, bir haşıya çıxaq. Belə tədbirləri müxtəlif məkanlarda keçirməyi üstün tutan və özü əslən Müluzdan olan P.Tilua kiçik, provinsial fransız şəhərciklərinə – xüsusən Elzas bölgəsinə aid Müluz, Strasburq, Kolmar kimi şəhərlərə xüsusən diqqət ayırır. Builki “Les 2 Mondes” festivalı da bəstəkarın doğma vətəni – “dəyirman ətrafındakı” Müluz şəhərində həyata keçirilib.

Müluz Musiqi Festivalının başlıca ovaqatını “səmimilik, xudməni ab-havada keçən musiqi məclisi-ünsü” kimi seçiyələndirmək mümkündür. Simfonik, kamera konsertləri gün ərzində baş verən musiqili görüşlər, müxtəlif janr və ifaların nümayişi, eləcə də mütəxəssislərlə əvəzlənirdi. Festivalın açılışı möhtəşəm Qafqaz rəqsləri ünsürünə Yusif Kazımovun rəhbərlik etdiyi “Bakı ulduzları” rəqş kollektivinin rəngarəng milli boyalarla kompozisiyalarından başladı. Növbəti musiqili tədbirdə – “Dədə Qorqud” layihəsinin təqdimatı zamanı kobiz, jetigen, şən-kobiz, saz-sırnay qazax milli alətlərinin ifaçısı Aygerim Yersainova ilə ilk tanışlığımızda onun ölkəmizə başladığı saygılı münasibətini duyduq.

Aygerim Yersainova (Fransada Qorqud adına Qazax Mədəni Mərkəzinin prezidenti): “İlk dəfədir ki, bəstəkar P.Tiluanın festival-

layihəsində iştirak edirəm. Bu iştiraka və tanışlığımıza görə Azərbaycan mədəniyyətinin Fransadakı atnaşesi Ayaz Qocayevə minnətdaram. Belə ki, Parisdə türk əlamini birləşdirən Novruz bayramı konsertlərində iştirakım və 2015-ci ildə YUNESKO-da keçirilən “Dədə Qorqud” layihəsinin təşkilatçısı və iştirakçı-solisti olduğum barədə Tilua məhz Ayaz müəllim məlumat vermişdi. Onun maraqlı türkçü ideyası və gözəl təşkilatçılığından və iştirakçılarının yüksək professionalizmindən də olduqca zövq aldım. Zənnimcə, bu, mədəniyyət və ifaçı təcürbəsi sahəsində məlumat və təcürbə mübadiləsi səviyyəli mühüm tədbirlərdəndir.

Ümumiyyətlə, sizin xalq irsinizin – Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin azarkeşlərindən biriyəm. Muğamlarınızı sevirəm və bu sənətə xüsusi marağım var. Hətta bir dəfə ölkənizdən qonaqların qəbulu zamanı bir xanəndə kimi muğamları ifa etmək də mənə nəşib olub”.

Türk-Şərq dünyasının zəngin mədəniyyətinə, ələlxüsus Azərbaycan musiqi-mədəni ənənələrinə dərin sevgi və sayğısını etiraf edən A.Yersainova öz təşəbbüsüylə yaratdığı “Dədə Qorqud” layihəsi ilə festivalın ilk epik akkordlarını səsləndirdi. Qazax xalq çalğı alətləri – kobiz, jetigen, şən-kobiz, saz-sırnayın məharətli ifaçısı olan bu istedadlı xanım Fransada qazax mədəniyyətinin və türk dünyasının musiqi irsi üzrə bir neçə layihənin müəllifi kimi iştirak edərkən də Azərbaycan mədəniyyətinə ayırdığı diqqəti xüsusən vurğuladı. Bu səbəbdən festivalın “İpək yolu” adlanan üçüncü gecəsində Səmərqənd simli kvartetindən ötrü nəzərdə tutulmuş layihədə “Bayatı-Şiraz” Azərbaycan muğamı əsasında rəngin, eləcə də X.Mirzəzadənin kvartet üçün miniatürələrinin (I cild) ifası zamanı A.Yersainova təmsil etdiyi qazax milli alətlərdən, publikanın rəğbətini qazanmış rəqqasə Micit Mulkaddas ilə musiqili-xoreoqrafik poemada ümumsərq, o cümlədən Azərbaycan çalartları ilə zəngin bir kompozisiyada ifa etdi.

Öz iştirakı ilə gənc caz pianoçusu və bəstəkar E.Əsədli festivalın etno-caz səhifəsini canlandırdı. Budəfəki programına İrandan təşrif buyuran tombək ifaçısı Mustafa Amidi Fərdi, balaban və klarinet ustası Səddam Novruzbəyovu və öz atası, xanəndə Sahib Əsədovu cəlb edən E.Əsədli məlum və yeni kompozisiyalarını təqdim etdi.

Lirik “İslimi” balladasının yangılı “Şur” ahəngləri, oxunaqlı melodiyası, Azərbaycan təsniflərinə xas aramlı lirik ifa tarzi Müluz dinləyicilərinin zövqünü oxşadı. “Gecikirəm” adlı bəstəsi gənc bəstəkarın etno-caz axınında təmr çalartlarını tutuşdurmaq cəhdinin əksidir. Etno-caz musiqi gecəsinə məxsusi ilham bəxş edən əsər E.Əsədlinin V.Mustafazadəyə həsr etdiyi “İthaf” oldu.

Etibar Əsədli (caz pianoçusu, bəstəkar): “Əvvəla, Pyer Tilua artıq Azərbaycan mədəniyyətinin dostlarından biridir, çünki bir neçə ildir ki, müxtəlif layihələr, konsertlər, festivalar həyata keçirərək, mədəniyyətimizin təbliğatı üçün böyük işlər görür. Mən, atam Sahib Əsədov, İran musiqiçisi Mustafa Amidi Fərdi və balaban ifaçısı Səddam Novruzbəyov işlədiyimiz bir layihəni Müluz festivalında təqdim etdik. Layihəmizin əsas məqsədi – Azərbaycan musiqisini, muğamları fransız publikasına çatdırmaqdır. İlk dəfədir ki, mən akustik şəkildə konsert təqdim edirdim – əsas etibarilə caz-rok, fyuji, etno-caz cərəyanlarına üstünlük verməşəm. Sırf milli musiqinin səslənməsi ilə bir qədər fərqli piano elektron elementlərdən bu dəfə çox az istifadə etmişəm. Proqramda Azərbaycan muğamlarından “Rast”, “Mahur”, “Bayatı-Şiraz”, “Dilkeşi” səsləndirdik. Öz kompozisiyalarımın “Gecikirəm”, “İslimi”, “İthaf”, mənca, proqramımızın məqsədinə uyğun gəldi. Azərbaycan musiqisini kifayət qədər əhatə edirdi. Müxtəlif janrlar və digər xalqların da musiqisi təqdim olunmuşdu. Başda P.Tilua olmaqla bütün təşkilatçılara dərin təşəkkürümü bildirirəm. Mənca, “iki dünya” dialoqu – mənim əsərlərimdə də var və bunu Şərqlə Qərbin, hər iki özünəməxsus mədəniyyəti, xəzinəsi olan fərqli qütblərin qovuşması kimi anlayıram və mən də öz əsərlərimdə bu vahidəti diqqət yetirirəm”.

Festivalın finali – simfonik musiqiyə, fransız və dünya klassiklərinin simfonik icralarına həsr edilməklə yanaşı, tanınmış Azərbaycan bəstəkarı, respublikanın xalq artisti Xəyyam Mirzəzadənin

XANADU PRESENTE

14-17 SEPT 2016

LES 2 MONDES FESTIVAL MULHOUSE

THÉÂTRE DE LA SINNE

14.09.2016 DANSES DU CAUCASE
20H00 LES ÉTOILES DE BAKOU

15.09.2016 SCOLAIRE
14H00 & 15H00 DÈDE KORKUT, LÉGENDE D'ASIE CENTRALE
(informations et réservations : xanadu.fr@jeanart.com)

16.09.2016 JAZZ
20H00 ETIBAR ASADLI QUARTET

16.09.2016 LA ROUTE DE LA SOIE
20H00 MUSIQUE DU MONDE & ARTS NUMÉRIQUES
ARCHEM YERELIMOVA, KOBIZ ZEIN KOBIZ, SAZ-SIRNAY & JETIGEN
SHAMANDAN SIBIRNO QUARTET
KORPUZ ENSEMBLE D'ARTS NUMÉRIQUES

17.09.2016 MUSIQUE SYMPHONIQUE
20H00 ORCHESTRE SYMPHONIQUE DE MULHOUSE
BENOIT MULLER, RENAUD LEBLANC, MURIEL TAILLON
SOPRANO
SARAH BACHREYER, VALÉRIE
ALAIN THORON, CLAUDE
EMIL BERNHARD, OLIVIER

CAFÉ MOZART
RENCONTRE AVEC LES ARTISTES
17.09.2016
19H00

CAFÉ MOZART
VOYAGE ARTISTE DU NOUVEAU
MORFEOLOGIQUE SOLO
17.09.2016
12H30

PASSAGE DE LA RÉUNION
CONCERT DE LA CLASSE DE PIANO
DU CROU DE MULHOUSE
17.09.2016
15H30

AGEC

MULHOUSE

THÉÂTRE DE LA SINNE

39, Rue de la Sinne
68100 MULHOUSE
FRANCE
Tel : +33 (0) 389 337 801

WWW.ASSOCIATION-XANADU.COM

miniaturləri və "Konçerto grosso" silsiləsinin səslənməsi ilə də diqqətimizi cəlb etdi. Ümumiyyətlə, festivalin repertuarında ötən il yubileyi qeyd edilən bəstəkarın iki silsiləsinə verilən həcmdə sənətkara bəslənən xüsusi ehtiram jestini də sezmək olardı. İfası Rauf Abdullayev, Vladimir Runçak kimi tanınmış dirijorlar tərəfindən gerçəkləşdirilmiş "Konçerto grosso" bu konsertdə xüsusi həlim ifa, mücərrad fəlsəfi və dramatik ovqat, ilkin epik-fəlsəfi açılış, silsilənin münəqişə mərkəzi olan ikinci hissənin dramatik pafosunun qabarılması ilə yadda qaldı. Dirijor Fuad İbrahimovun seçdiyi aqamli və əsaslı temp əsərin seyredici, meditativ qayasını daha rəngarəng ştrixlərlə, iti mücərrad obraz qarşılaşdırmaqları ilə ahangdardı. Yəqin ki, mütluzlu auditoriyanın əsərə diqqət yetirmiş nümayəndələrinin nəzərindən qaçmayan əsərin münəqişə xəttinin, kamil quruluşu və səslənişinin neoklassisizm ənənələri ilə səsleşməsi cəhəti də F.İbrahimovun əsəri tam yad bir orkestr heyətinə ustalıqla tanıtmasına bir sübutdur.

Festival haqda dirijor Fuad İbrahimov da öz təəssüratını bizimlə bölüşdü: "Konsertlər, müştərək ifalar vasitəsilə yeni insanlarla, əməkdaşlarla tanış olmaq xoş idi. Açılış mərasimində Azərbaycan xalq rəqslərindən ibarət konserti – bu gözəl musiqi axşamında xalq rəqslərimizi məharətli kompozisiyalarla təqdim etmiş Yusif Kazimovun böyük əməyini vurğulamaq istədim. Bütün konsert boyu rəqslərin salisliyi, məharəti məni heyratə gətirmişdi, bəlkə də vətənimizdə konsertlər zamanı buna diqqət yetirməmişəm.

Mulhouse simfonik orkestrinin və mənim birgə ifa ilə keçən son konsert xoş təəssüratlar yaratdı. İfa olunan əsərlər, xüsusən də X.Mirzəzadənin "Konçerto grosso"su gözəl qarşılandı. Düzdür,

ikinci hissə müəyyən mənada cətinidir, belə ki, Xəyyam müəllim bu ağırtemplı hissənin birnəfəsə, heç bir fasilə və ya "durğu işarələri" olmadan ifasını tələb etmişdi və onlar buna çalışmışdılar. P.Tiluanın əsərinə gəldikdə isə o, bir çox detallardan yararlandı ki, əsərin dramatik qayəsi aydın cəmləndirilsin. Zərb alətləri partiyası Xocalıda baş verən hadisələri, bomba, atşım, sirena səslərini gözəl ifadə edirdi".

Səbinə Rakçeyeva, violini ifaçısı: "İfa etdiyim P.Tiluanın "Xocalı" əsəri mənə xüsusi emosional təsir bağışlayır. İlk ifaçı kimi onunla birlikdə əsərin ifası üzərində uzun müddət çalışmışıq. Düzü, müxtəlif heyətlər üçün işlənmiş, fərqli transkripsiyalarda təqdim olunmuş bu əsəri ifa edərkən hər dəfə özün üçün yeni bir cəhət axtarıb tapırsan. Ümumiyyətlə, P.Tilua festivalların təşkili zamanı daim yeni cəhətlərin axtarışına çalışır, orijinal forma tapır; məsələn, bu dəfə Qazaxıstan musiqiçilərini də öz layihəsinə cəlb etmişdi. Onlar da bizim kimi klassik, çağdaş musiqi və xalq çalğı alətlərinin ifası ilə, eləcə də xalq musiqisinin vahdətində çalışır, bu, yəqin ki, zamanın, dövrün, qloballaşmanın təsiri. Festivalın İpək yolu mövzuları üzrə qurulmuş konserti gözəl misaldır. Bir cəhəti də vurğulardım ki, öz layihələri zamanı P.Tilua Azərbaycan musiqisinə, Azərbaycan bəstəkarlarının musiqisinə böyük diqqət ayırır. Buna onun xüsusi münasibəti var. Belə ki, ölkəmizdə işləyib, bizim mədəniyyətlə maraqlanıb, hətta Azərbaycan bəstəkarlarının öz vətəninə ifa olunmayan əsərlərini də repertuarına daxil edib. Digər tərəfdən tələbəlik yoldaşım, hazırda tanınmış gənc dirijorlardan olan Fuad İbrahimovla birgə ifa etmək də xoş idi. Layihədə o, yeni detallar gətirməyə çalışır və mən də ona uğurlar arzulayıram".

Alan Tuaron: "Festival zamanı gözəl, sərnimi publika kəşf

etdim. Pyer Tiluanın "Xocalı" əsərinin – mənəndə ötrü yeni olan bir musiqinin ilk ifası böyük marağ doğurmuşdu, belə ki, əsərin məzmunu əsasında Azərbaycan xalqının tarixi və taleyi üçün ağır hadisə durur və bu olduqca faciəvi, dramatikdir. Əsər üzərində işləyərkən Azərbaycan musiqisi, istər xalq, istərsə də bəstəkar musiqisi ilə maraqlanmışdım. Klarinet ifaçısı olsam da, tamamilə yeni təsir qüvvəsinə, ifadəli səslənişə malik musiqi mənə möhtəşəm təəssürat bağışladı. Klassik musiqidə almadığım sərbəstlik azadlıq, ritmin zənginliyi burda var, ifaçı müəyyən bir cəhd duyur.

İnsanları, ifaçıları birləşdirən, gözəl dialoqa çağıran bu ənənəyə uğurlar diləyirəm!

Festivalın təşəbbüsçüsü və bədii rəhbəri, bəstəkar P.Tilua öz layihəsi barədə: "Səyyahlar əraziləri mərkəzdən, bizim aləmlər arasında görünməz, lakin möhtəşəm, dağılmaz körpülərdən başlayaraq inkişaf etdirirlər. Mənim təsəvvürümdə Azərbaycan da həmin torpaqlardan biridir. Mərkəzi – Şərqi Asiyadan daha çox gəzib-dolaşdığım, bizim sivilizasiyanın ən qədim yollarından biri kimi

möhkəmlənmiş bu guşədən başlayaraq İpək yoluna doğru getmək deməkdir".

"Les 2 Mondes" musiqi bayramının uğurla baş tutması Azərbaycanın Fransadakı səfirliyinin, şəxsən fəvqaladə və səlahiyyətli səfir Elçin Əmirbəyovun, Azərbaycanın Fransadakı Mədəniyyət Mərkəzinin rəhbəri Ayaz Qocayevin, TEAS (The European Azerbaijan Society) cəmiyyətinin Azərbaycandakı nümayəndəliyinin və Müluz şəhər bələdiyyəsinin sayələri sayəsində mümkün oldu.

Festivalın başlıca şüarı olan bu kəlmələr – Şərq dünyasının enişli-yoxuşlu mədəni yollarını izləmək məqsədi – mürəkkəb və mühüm vəzifələrdən biri olub geniş zaman və məkan kəşifini, fərqli mədəni irslərin qarşılaşması və dialoqunda, onlara salınacaq müasir nəzər nöqtələrinə ehtiyac duyur. Biz də ümidvarıq ki, festival təşkilatçıları gələcəkdə həmin məramlarının daha da ahatəli, çoxcəhətli həllinə çalışacaqlar! ♦

Turan Məmmədaliyeva

